

– Кыргызстанда башка төлөм системалыгынын айырмаланып, тамырын кеңири жайган улуттук төлөм система «Элкарт» болсо керек, алгач сөзүбүздү анын тарыхый таржымалынан баштасак кантат?

– Сиз, туура белгиледиңиз, өлкөбүздүн ичинде, «Элкарт» улуттук төлөм системасы чындап эле эл арасына кеңири тараган. 2006-жылдын акырында «Элкарт» карттарын пайдалануу менен төлөмдөрдү иштеп чыгуу боюнча Бирдиктүү банктар аралык процессинг борборунун базасында ишке киргизилген. Бул процессинг борбору ЖАК 2004-жылдын 13-майында Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жана 11 коммерциялык банктын биргелешкен күч-аракети менен түзүлгөн. Учурда Улуттук банк, 14 коммерциялык банк, «Кыргызтелеком» ААКсы жана «Дароо ишке ашырылуучу төлөмдөрдүн бириккен системасы» ЖЧКсы аталган жоопкерчилиги чектелген борбордун акционеринен болуп саналат.

– «Элкарт» төлөм картты тууралуу кенири маалымат берсеңиз, анын өзгөчөлүгү эмнеде?

– «Элкарт» – бул, магниттик тилкеге же микропроцессорго (чип) ээ банктык төлөм пластик картты. «Элкарт» картты нак эмес эсептешүүлөрдү: соода-тейлөө ишканаларында товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөө, калайык-калктын мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрү үчүн бюджетке төлөмдөрү, салыктарды, бажы алымдарын, камсыздандыруу төлөмдөрүн ишке ашыруу, ошондой эле республика аймагындагы акча берүү пункттарынан жана банкоматтардан нак акча каражаттарын алуу үчүн каралган. Мында, «Элкарт» карттарын тейлеген бардык түйүндөрдө «Элкарт» логотиби түшүрүлгөн багыттапалар жана көрсөткүчтөр жайгаштырылган.

«Элкарт» картты жеке өзүмдүк болуп саналат, анда карт ээсинин аты-жөнү; ПИН-кодду жана контролдук символду (16 ондук сандарды) камтыган карт №; карттын колдонуу мөөнөтү бүткөн күн (айы/күнү) милдеттүү түрдө көрсөтүлөт.

– Эмне үчүн «Элкарт» төлөм карттын пайдаланууну сунуштап жатасыздар, ал кандай артыкчылыктары бар?

– «Элкарт» төлөм карттын төмөнкүдөй негизги артыкчылыктарын белгилеп кетүү зарыл:

- акчаны өзү менен кошо алып жүрүү зарылчылыгынын демек, жоготуп алуу тобокелдигинин жоктугу, күндөлүк сатып алуулар үчүн ыңгайлуу төлөө каражаты;
- өлкө аймагында акча каражатын күнү-түнү пайдалануу мүмкүнчүлүгү;
- республиканын бардык коммерциялык банктарынын банкоматтарынан жана терминалдарынан тейленүү мүмкүнчүлүгү;
- үй-бүлөнүн бардык мүчөлөрү үчүн кошумча пластик карттарын ачуу мүмкүнчүлүгү жана алардын чыгашаларын контролдоо;
- карт боюнча чыгашаларды эсеп көчүрмөсүнүн жардамы менен текшерүү ыңгайлуулугу;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөөдө салыктык жеңилдиктерди кошо алганда, жеңилдик алуу мүмкүнчүлүгү;
- «Элкарт» төлөм карттарын чыгаруу жана аларды тейлөөгө алуунун наркыны төмөндүгү;
- башка бирөөнүн карттан санкциясыз пайдалануусуна бөгөт койгон, башкача айтканда коопсуздукту камсыз кылган жеке ПИН-код.

– «Банктар аралык процессинг борбору карттарды кандайча чыгарат жана учурда канча карт чыгарылган?

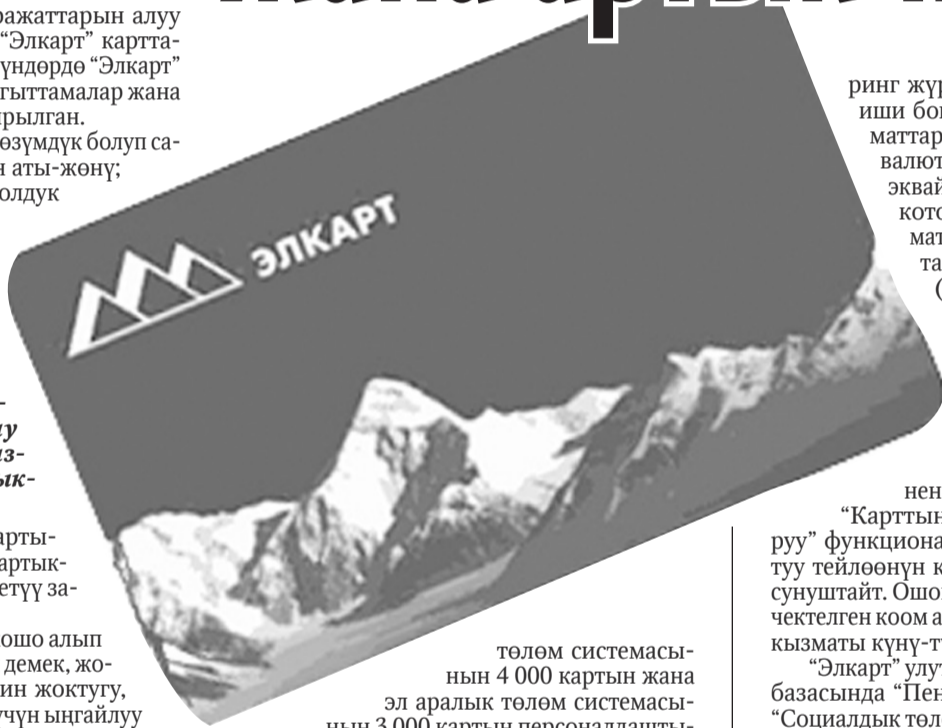
– Эмиссия – пластик карттын чыгаруу кардардын өтүнүч катынын негизинде, коммерциялык банктын билдирмеси боюнча ишке ашырылат. Кайсы болбосун банк системанын иши, «Элкарт» пластик карттарын чыгаруу жана тейлөө, карт менен кошо ПИН-конвертерди алуу жана жөнөтүү маселелери боюнча «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК менен тыгыз иш алып барган жооптуу адамды дайындайт.

«Банктар аралык процессинг борбору» ЖАКтын борбору күнүгө улуттук

Коом жана финансы

Жакын арада эле Кыргыз Республикасында нак эмес төлөмдөр жана эсептешүүлөр үлүшүн көбөйтүү боюнча 2018-2022-жылдарга каралган мамлекеттик программанын үчүнчү баскычы коомчулукта кеңири талкууга алынып, Өкмөт тарабынан бекитилген. Бул жерде, чекене төлөмдөр рыногунда товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн эсептешүүлөр милдетин аткаруу «Элкарт» төлөм картты менен улуттук төлөм системасын түзүүнүн максатынан экендигин баса белгилеп кетүү зарыл. Бул, нак акчага болгон керектөөнү азайтып, республиканын калкынын кеңири катмарынын банктык кызмат көрсөтүүлөрдөн пайдалануу мүмкүнчүлүгүн арттырат. Анткени менен эл арасында, айрыкча алыскы айыл аймактарда нак эмес төлөм же төлөм системалары тууралуу кеңири маалыматка ээ боло элек жердештерибиздин бар экенин эске алып, биз «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАКтын башкы директору Улан ЖАМАЛИДИНОВ менен маектешкен элек. Себеби, бул жоопкерчилиги чектелген коом аталган Мамлекеттик программанын талаптарын ишке ашырууда негизги катышуучу болуп саналат.

«Элкарт» төлөм системасынын өзгөчөлүгү жана артыкчылыктары

ринг жүргүзүү жана системанын иши боюнча келип түшкөн доо-маттарды териштирүү; мультивалюталык карттар; Интернет-эквайринг; карттан картка акча которуу, коммуналдык кызмат көрсөтүүлөргө банкоматтардан төлөө; бейтараптык (доялдуулук) программасы; SMS талап кылуу, SMS жана E-mail билдирүү; карыз тууралуу билдирүү жана овердрафт; пайыздарды чегерүүнүн ар түрдүү схемасын сунуштоо менен кыска мөөнөттүк кредит;

«Карттын ПИН-кодун алмаштыруу» функционалына туташтыруу сыяктуу тейлөөнүн кошумча башка түрлөрүн сунуштайт. Ошондой эле, жоопкерчилиги чектелген коом алдында Call-center колдоо кызматы күнү-түнү иштейт.

«Элкарт» улуттук төлөм системасынын базасында «Пенсионердин картты» жана «Социалдык төлөөлөр» сыяктуу бир карт социалдык долбоорлор ийгиликтүү ишке ашырылып келүүдө жана алардын алкагында карттарды чыгаруу жана аларды тейлөө акысыз жүргүзүлөт. Аталган карттар боюнча акча каражаттарын нак акчага айландыруусу да акысыз. Акча каражаттарынын калдыгына жылдык 5% кошумча каражат чегерилип турат.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук казыналыгы менен биргеликте мамлекеттик бюджеттен каржыланган уюмдар карт боюнча акча каражатын алуусу үчүн «Бюджеттик каражат алуучулардын картты» долбоору ишке ашырылган.

– Жакында эле Сиз Элкарт Мобайл жаңы долбоорун сунуштадыңыз эле, аны ишке ашыруу кандай жүрүп жатат?

– Ооба, ушул жылдын баш жагында «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК «Элкарт Мобайл» мобилдик тиркемесин ишке киргизүү боюнча долбоорду ишке ашырган, ал Кыргызстандын аймагында иштеп жаткан кайсы болбосун банкынын бардык «Элкарт» карттарын бир тиркемеге бириктирүүгө жана үйдөн же офистен чыкпай туруп эле, кайсы болбосун учурда жана кайсы жерден болбосун жерде төмөнкүлөргө мүмкүндүк берет:

- дароо которууларды ишке ашырууга;
- өздүк карттар ортосунда акча которуу;
- алуучу тууралуу маалыматтардын негизинде (карт номери, «Элкарт Мобайл» пайдалануучусунун мобилдик телефон номери, карттын QR-коду боюнча) кайсы болбосун банктын «Элкарт» карттына акча которуу;
- Төлөмдөрдү өткөрүүгө;
- мобилдик телефон, электрондук кап-

чык балансын толуктоого

- турак жай-коммуналдык чарба кызмат көрсөтүүлөрү, интернет, телеберүү жана башкалар үчүн төлөө

- комиссиялык төлөм кармалбагандыктан, акча үнөмдөө ыңгайы
- Карт боюнча маалыматтарга көз салып турууга;
- актуалдуу балансты карап турууга
- карттар боюнча көчүрмөнү дароо алууга

• төлөм статусуна көз салып турууга «Элкарт Мобайл» тиркемеси аркылуу «Элкартты» кабыл алган жакын жайгашкан банкоматтарды жана соода түйүндөрүн издеп табууга да мүмкүн.

«Элкарт Мобайл» өтө ыңгайлуу тиркеме, жана аны пайдалануу да жөнөкөй. Мында болгону смартфонунузга AppStore, GooglePlay программасын жүктөп алуу гана жетиштүү болот.

– Мындан аркы пландар жана долбоорлор тууралуу айтып берсеңиз.

– 2018-жылы «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК «МИР» төлөм системасы менен «Элкарт» төлөм системасынын ортосунда төлөм инфраструктурасынын интеграцияланышы долбоорун өздөштүрүү пландаштырууда. Бул мүмкүнчүлүк эки төлөм системасынын карт ээлерине өлкө чегинен тышкары тоскоолдуксуз тейленүү мүмкүнчүлүгүн сунуштайт. Ошентип, Кыргыз Республикасынын жарандары Россия Федерациясына барган учурда, эл аралык төлөм системаларынын карттын ачып убара болбостон, «Элкарт» улуттук төлөм системасынын карттына ээ болушу гана жетиштүү болот. Бул долбоор Россия Федерациясынын, Кыргыз Республикасынын, Армения Республикасынын, Беларусь Республикасынын, Тажик Республикасынын жана улуттук банктарынын өкүлдөрүнүн Армениядагы жолугушуусунун жүрүшүндө 2017-жылдын ноябрь айында кол коюлган «жол картасына» ылайык ишке ашырылат.

«МастерКарт» эл аралык төлөм системасында сертификацияланышы «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАКтын 2018-жылга каралган дагы бир маанилүү долбоорунан болуп саналат, бул коммерциялык банктарга аталган эл аралык системанын төлөм карттарын чыгаруу жана тейлөө боюнча кызмат көрсөтүүнү сунуштоого мүмкүндүк берет.

– Кызыктуу маегиниз үчүн ыраазычылык билдирип, биздин окурмандарга бул маалымат, айрыкча, «Элкарт Мобайл» жаңы тиркемесинин мүмкүнчүлүктөрүнөн пайдалануу жана келечекте Россиянын «МИР» улуттук системасынын төлөм карттары менен интеграциялануу пайдалуу болоруна ишенебиз.

Маектешкен Т.ИСХАКОВ